

берсе, екіншілері институционалдық ортаға және агенттер (кластерлер) арасындағы қатынастарға басымдық береді.

Заманауи зерттеулердің мәселесі аймақтардың бәсекеге қабілеттілігін бағалаудың күрделілігі жеткілікті экономикалық-математикалық үлгілерден басқа классикалық статистикалық әдістер экономикалық кеңістік пен экономикалық өсім сипаттамалары арасындағы сандық байланысты орнатпайды. Есептеулер үшін қолжетімді үлгілердің басым бөлігі экономикалық өсім, деңгей және кенттелу сипаттамасының өзара корреляциялық байланысын бағалайды.

Біз аймақтар экономикасының бәсекеге қабілеттілігін талдау үшін екінші тарауда қолданған құрылымдық-динамикалық талдау әдісі ірі немесе қарқынды дамып келе жатқан агломерациялары бар аймақтарды көшбасшылыққа шығаратын қорытындыларды алуға мүмкіндік берді. Бұл бізге бәсекеге қабілетті салалардың сыни көпшілігін қалыптастыру үшін экономикалық кеңістіктің осы ұйымдастырушылық нысанының маңыздылығын мойындауға негіз береді.

Әдебиеттер тізімі:

1 Conflict, Security, and Development: world development report 2013 / World Bank. - Washington, 2017

2 Каплински Р. Распространение положительного влияния глобализации. Какие выводы можно сделать на основании анализа цепочки добавления стоимости? / пер. с англ. - М.: ГУВШЭ, 2018.

3 Лексин А.Н., Швецов А.Н. Государство и регионы. Теория и практика государственного регулирования территориального развития. – Изд. 3-е – М.: УРСС, 2000. –

4 Мавсесян А. Современные тенденции в развитии и управлении ТНК // Проблемы теории и практики управления. – 2019. - №1. – С. 54-59.

5 Фридман Л.А., Кузнецова С.И. Глобализация: развитые и развивающиеся страны // Мировая экономика и международные отношения. – 2022. - №10. – С. 3-13.

6 Норт Д., Уоллис Дж., Уэбб С., Вайнгайт Б. В тени насилия: уроки для обществ с ограниченным доступом к политической и экономической деятельности // Вопросы экономики. - 2022. - №3. - С. 4-31.

7 Кругман П.Р., Обстфельд М. Международная экономика. – Изд. 5-е. – СПб: Питер, 2018

8 Юданов А.Ю. Конкуренция: теория и практика. - М.: Экономика, 2021

9 Портер М. Конкуренция. – М.: Издательский дом «Вильямс», 2002. – 496 с.

10. Пилипенко И.В. Анализ основных зарубежных теорий конкурентоспособности стран и регионов в мировом хозяйстве // Известия Академии наук. Серия географическая. – 2021. - №6. – С. 15-25.

Қазақстандағы әйелдер кәсіпкерлігі мәселелері және оларды шешу

Б.М. Макалакова¹, А.А. Мажкенова², Ж.Н. Сансызбай³

¹Экономика және халықаралық бизнес кафедрасының оқытушысы,

^{2,3}Пиуп-23-1к тобының студенттері

zhanel.0001@icloud.com

^{1,2,3}Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, Қарағанды қ,

Түйіндеме: Мақалада Қазақстандағы әйелдер кәсіпкерлігінің маңыздылығы анықталып, ағымдағы жағдайына талдау жасалып, еліміздегі әйелдер кәсіпкерлігін дамытуда туындайтын мәселелер анықталып, оларды шешу бойынша ұсыныстар келтірілді.

Кілт сөздер: Кәсіпкерлік, әйелдер кәсіпкерлігі, гендерлік саясат, шағын және орта бизнес.

Әйелдердің экономикалық мүмкіндіктерін кеңейту гендерлік теңдікке қол жеткізудің, әйелдер арасындағы кедейлікпен күресудің және әйелдер жұмыссыздығы мәселесін шешудің маңызды факторы болып табылады.

Әйелдердің экономикалық мүмкіндіктерін кеңейту гендерлік теңсіздікті жоймайды, бірақ бұл өте маңызды. Дәстүр бойынша әйелдердің мүмкіндіктерін кеңейту білім беру, кірістерді бақылау және некеге тұрған кездегі мүлікті бақылау сияқты көрсеткіштер тұрғысынан зерттеледі.

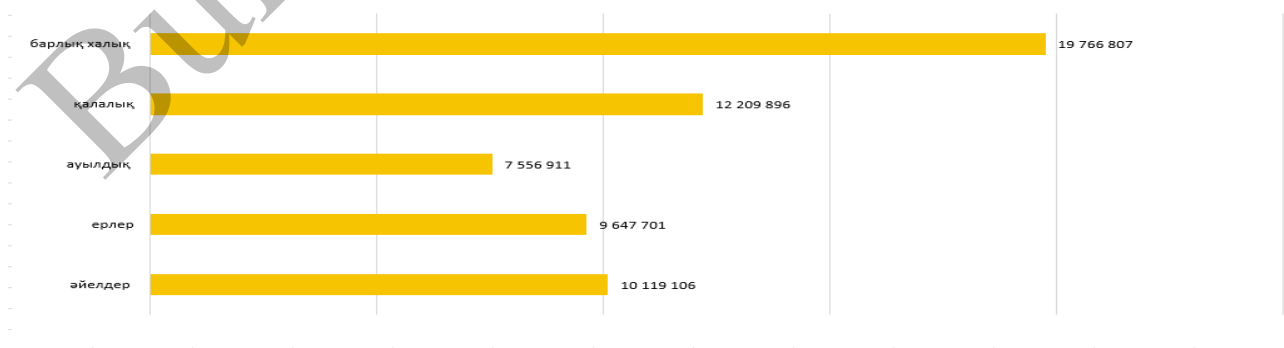
Қазақстанның әлемдегі ең дамыған 30 мемлекеттің қатарына кіруі жөніндегі стратегиялық міндет қойыла отырып, республиканы дамыту үшін ЭЫДҰ елдерінің көрсеткіштері негіз болды. Осыған байланысты Қазақстан үшін білім беруде, жұмыспен қамтуда және кәсіпкерлік қызмет саласында гендерлік теңдікті қамтамасыз ету мәселелері өзекті болып отыр. Бүгінгі таңда Қазақстан елде, оның ішінде кәсіпкерлік қызмет саласында да гендерлік теңдікті қамтамасыз ету бойынша белсенді саясат жүргізуде. Әр түрлі елдерде бизнесті құру мен жүргізуді реттейтін заңдар бар, олар кәсіпкер әйелдердің мүдделерін қорғайтын ережелерді де қамтуы мүмкін. Әр түрлі елдерде бизнесті құру мен жүргізуді реттейтін заңдар бар, олар кәсіпкер әйелдердің мүдделерін қорғайтын ережелерді де қамтуы мүмкін. 2017 жылы әйелдер кәсіпкерлігін дамытудың 2022 жылға дейінгі кезеңге арналған ұлттық стратегиясы қабылданып жүзеге асырылды. Оған әйелдердің кәсіпкерлік қызметке қатысуын жеңілдету бойынша бірқатар іс-шаралар, соның ішінде оқыту, кеңес беру, қаржылық қолдау және нарықтарға қол жетімділік кіреді. Қазақстанда шағын және орта бизнесті қолдауға бағытталған түрлі мемлекеттік бағдарламалар мен бастамалар бар, олар кәсіпкер әйелдер үшін де қолжетімді болуы мүмкін. Бұл бағдарламаларға қаржылық қолдау, салық жеңілдіктері, кеңес беру және оқыту кіруі мүмкін.

Сондай-ақ, Мемлекет әйелдерге кәсіпкерлікті отбасылық қамқорлықпен үйлестіруге көмектесу үшін әртүрлі қолдау шараларын ұсына алады, мысалы, бала күтімі бойынша демалыс және басқа да әлеуметтік кепілдіктер.

Әйелдер кәсіпкерлігі бүкіл әлемде өсуге бейім. Зерттеулер көрсеткендей, әйелдер кәсіпкерлігінің жыл сайынғы өсуі 10 % құрайды, ал табысты және тұрақты бизнестегі әйелдердің үлесі 8% - ға өсті.

Гендерлік теңсіздік ірі бизнес пен билік органдарында маңызды болып қала береді. Әлемдегі ең ірі компанияларда әйелдер жалпы жұмысшылардың шамамен 41% құрайды, бірақ тек 19% – ы жоғары басшылық лауазымдарда және 12% - ы басқарма лауазымдарында. Әйелдер ірі кәсіпорындардың тек 15%, Қазақстанның орта кәсіпорындарының 31,8% және кіші кәсіпорындардың 27% - ғана басқарады.

Қазақстанда 2023 жылы 19,7 млн адам тұрды, оның 10,1 млн адамы немесе 51,2% - ы әйелдер (1 сурет).

1 сурет. 2023 жыл басына жынысы және жер типі бойынша халық саны, адам
Е с к е р т у – [2] дерек көзі

2023 жылы Қазақстандағы ШОБ субъектілерінің жартысына жуығын (49%) әйелдер басқарады және олар жеке кәсіпкерлерде айтарлықтай жоғары үлесті (59%) құрайды (1 кесте).

Әйелдердің заңды тұлғаларға қатысуы 29%, шаруа қожалықтарында-27% құрайды. Бұл деректер әйелдердің елдің кәсіпкерлік саласына айтарлықтай қатысуын көрсетсе де, әйелдердің көпшілігі шағын кәсіпкерлікте және капиталдың үлкен мөлшерін қажет ететін орта кәсіпкерлікте азырақ болады деп болжауға болады.

1 кесте

Қазақстандағы шағын және орта кәсіпкерліктің негізгі көрсеткіштері, 2023 жыл

Көрсеткіш	Барлығы	Оның ішінде		
		Заңды тұлғалар	Жеке кәсіпкерлік	Шаруа қожалықтары
Барлық ШОК субъектілері	1 818 764	343 508	1 234 536	240 720
Әйелдер басқаратын ШОБ субъектілері	891 904	99 906	726 885	65 113
%	49,04	29,08	58,88	27,05
ШОБ-та жұмыс істейтіндердің барлығы	4 106 991	2 106 098	1 678 463	322 430
Әйелдер басқаратын ШОБ-пен айналысатындар	1 385 806	586 870	719 589	79 347
%	34	28	43	25
Е с к е р т у – Автор Стратегиялық жоспарлау және реформалар жөніндегі агенттігінің ұлттық статистика бюросының мәліметтері деректері бойынша құрастырған [2]				

Әйелдер кәсіпкерлігі әлемнің көптеген елдерінің экономикасының маңызды бөлігі болып табылады. Кәсіпкер әйелдер жаңа жұмыс орындарын ашады, экономикаға инвестиция салады және экономикалық өсуге ықпал етеді. Әйелдер кәсіпкерлігі экономикалық дамуға айтарлықтай үлес қосады. Сондықтан әйелдер кәсіпкерлігін ынталандыру экономикалық өсуді арттыруға және кедейлік деңгейін төмендетуге ықпал етуі мүмкін. Әйелдер кәсіпкерлігін қолдау әлеуметтік теңдікке қол жеткізуге ықпал етеді. Әйелдердің кәсіпкерлік ресурстарға, қаржыландыруға және еңбек нарықтарына қол жетімділігін жақсарту гендерлік алшақтықты жоюға көмектеседі.

Кәсіпкер әйелдер көбінесе бизнеске жаңа идеялар мен тәсілдер әкеледі. Оларды тарту инновацияларды ынталандыруға және экономиканың бәсекеге қабілеттілігін арттыруға ықпал етеді. Экономикалық ортаның өзгеруі жағдайында әйелдердің кәсіпкерлікке белсенді қатысуы экономиканың икемді және бейімделгіш дамуына ықпал етуі мүмкін.

Қазақстанда әйелдер кәсіпкерлігінің дамуын елдегі бизнесті дамыта отырып, ерлер де бастан кешіретін проблемалар шектейді.

Алайда, әйелдер кәсіпкерлігі мәселесі қазақстандық ғылыми зерттеулерде жан-жақты зерттеліп, әзірленбеген. Кәсіпкерлік әлеуметтануында, экономикалық және жалпы әлеуметтануда тек ғылыми негіздер құрылды. Осы уақытқа дейін кәсіпкер әйелдерді дербес әлеуметтік топ ретінде, жыныстық рөлдік тәсілді қолдану мүмкіндігіне, әйелдердің Қазақстанның қоғамы мен нарықтық экономикасына ықпалына толық талдау жүргізілген жоқ. Әйелдер бизнесінің проблемаларына, олардың жұмыс істеуі мен даму механизмдеріне қатысты көптеген аспектілер әлі ашылмаған.

Қазақстандағы әйелдер кәсіпкерлігі бастапқыда әйелдер отбасын асырауды қамтамасыз етуге қабілетті кез келген қызметпен айналысуға мәжбүр болған кезде пайда болған нарықтық экономиканың сын-тегеуріндеріне жауап ретінде басталды. Бірақ бүгінде экономикалық күйреуге ұшыраған, жұмыссыз және аз қамтылған әйелдер бизнес-ханымдар қатарын толықтырудың негізгі көзі болып табылмайды. Қолда бар мәліметтерге сәйкес, қолайсыз қаржылық жағдайлардың әсерінен әрбір бесінші әйел ғана кәсіпкерлікпен

айналысқан.

Қазақстандық әйелдердің жартысы қолайлы перспективалар мен ашылып жатқан мүмкіндіктерді көріп, бизнеспен айналыса бастағаны айқын. Бұл "кездейсоқ бизнес" қазақстандық кәсіпкерлердің ойлауының жоғары ұтымдылығы мен прагматизмі туралы айтады. Бүгінгі таңда отандық бизнестегі әйелдер шебер сурет салады және өз бизнесін басқаруға жеткілікті қабілеттерге ие.

Кәсіпкерлік жолындағы кедергілер тәжірибенің болмауы және көбінесе жұмыстың болмауы болып табылады. Үй шаруашылығымен айналысу, отбасылық міндеттемелер әйелдердің бизнесті жүргізуіне кедергі келтіреді және әрбір бесінші кәсіпкердің ісін кеңейту мүмкіндігінен айырады. Маңыздысы, әрбір оныншы кәсіпкер қоғамда қалыптасқан гендерлік стереотиптердің нақты көріністерімен бетпе-бет келеді, бұл әйелдің бизнеске еркектермен қатар қатысуына кедергі келтіреді, оны іскери серіктес ретінде қабылдау деңгейінде.

Соңғы онжылдықта әйелдер кәсіпкерлігінің әлеуметтік күтулерінің профилі өзгерді. Бизнеске көбірек әйелдер келеді, олар үшін өзін-өзі жүзеге асыру және әлеуметтік жетістік бірінші орында, содан кейін ғана материалдық пайда мен отбасын қамтамасыз ету. Мұндай бизнес-ханымдардың арасында кәсіпкерлік қызметке қанағаттану деңгейі жоғары. Әрбір үшінші қазақстандық бизнес-ханым бұрын басшылық лауазымдарда болған, бірақ гендерлік стереотиптерге байланысты оның қабілеттері жеткіліксіз бағаланды. Ол кәсіпкерлікті өз құзыреттерін еркін қолдану саласы ретінде таңдады және "экономикалық әділеттілікке" – салынған күш-жігер мен өз құзыреттеріне сәйкес жоғары нәтижелерге қол жеткізуге сенеді.

Көптеген зерттеушілер әйелдер мен ерлердегі бизнес мәселелерін шешудің әртүрлі тәсілдерін атап өтеді: ер адамдар әдетте бизнестің жағымсыз жақтарын талқылаудан аулақ болады, әйелдер іскерлік байланыс желілерін оңай жасайды және мәселелерді бірлесіп талқылай алады. Әйелдер ашық: оқыту, проблемалар топтарында талқылау, ынтымақтастық және т.б. әйелдер кәсіпкерлік қызметті неғұрлым белсенді эмоционалды фонда жүзеге асырады, серіктестермен эмпатия маңызды, олар асыра сілтеуге бейім. Бұл оларды бизнес-процестерді жүргізудің ажырамас бөлігі және ерекшелігі деп санау керек. Шығармашылық, эмоционалдылық және жекелендіру әйелдер кәсіпкерлігінің бәсекелестік артықшылықтары болып табылады.

Қазақстанда әйелдер кәсіпкерлігінің дамуын елдегі бизнесті дамыта отырып, ерлер де бастан кешіретін проблемалар шектейді. Дегенмен, әйелдер кәсіпкерлігін дамытуға қатысты тағы екі маңызды аспект бар, олар бірге тапсырманы одан да қиындатады.

Соңғы уақытта әйелдер кәсіпкерлігін дамыту мәселелеріне тек елде ғана емес, бүкіл әлемде ерекше назар аударылуда. Бұл мәселені зерттеу ұлттық ерекшеліктерді, халықтардың дәстүрлері мен әдет-ғұрыптарын, елдің тарихи және экономикалық даму деңгейін ескеруі керек.

Бүгінгі таңда Қазақстандағы әйелдердің кәсіпкерлік қызметте өзін-өзі жүзеге асыру үшін көптеген экономикалық мүмкіндіктері бар. Бұл ретте әлеуметтік институттарды қарау кезінде гендерлік кемсітушіліктің төмен деңгейі байқалады. Кәсіпкерліктің жаһандық мониторингінің нәтижелері Қазақстанда әйелдер кәсіпкерлігінің жаңа толқыны байқалып отырғанын растайды, онда әйелдер өздерінің әлеуетін іске асыру және жаңа мүмкіндіктер іздеуге байланысты кәсіпкерлік қызметпен айналысады. Әйелдер кәсіпкерлігінің алғашқы толқыны Кеңес Одағы ыдырап, Қазақстан тәуелсіздігін жариялаған кезеңде, халық көптеген саяси және әлеуметтік-экономикалық проблемаларға тап болған кезде келді. Жұмыссыздық, өз отбасыларын қамтамасыз ету қажеттілігі мен қажеттілігі нәтижесінде әйелдер шағын бизнеспен және қосалқы шаруашылықтарын дамытумен айналысты. Дәл сол кезде елдегі әйелдер кәсіпкерлігінің бастауында тұрған әйелдер пайда болды.

Қазақстанда әйелдер кәсіпкерлігі қарқынды дамып келеді, алайда оның одан әрі өсуіне кедергі келтіретін бірқатар проблемалар бар. Бұл мәселелерге мыналар жатады:

1. Қаржыландыруға қол жетімділіктің болмауы. Кәсіпкер әйелдер кәсіпкер еркектерге қарағанда несиелер мен қаржыландырудың басқа түрлеріне қол жеткізуде қиындықтарға тап

болады. Себебі әйелдердің кепіл мүлкі аз және несиелік ұпайлары төмен.

2. Білім мен тәжірибенің жетіспеушілігі. Кәсіпкер әйелдерде кәсіпкер еркектерге қарағанда бизнес саласында білім мен тәжірибе жеткіліксіз. Бұл әйелдердің кәсіпкерлік саласында білім алу және кәсіптік даярлықтан аз шығуына байланысты.

3. Стереотиптер және кемсітушілік. Кәсіпкер әйелдер көбінесе қоғам мен бизнестің стереотиптері мен кемсітушіліктеріне тап болады. Бұл оларға жаңа клиенттерді, инвесторларды және серіктестерді алуды қиындатуы мүмкін.

4. Мемлекет тарапынан қолдаудың болмауы. Мемлекет әйелдер кәсіпкерлігіне шектеулі қолдау көрсетеді. Бұл әйелдер кәсіпкерлігі ел экономикасын дамытудың басым саласы ретінде қарастырылмайтындығына байланысты.

Қазақстанда әйелдер бизнесі үшін 5ms факторларының қамтамасыз етілу деңгейі әр түрлі, атап айтқанда "макро - және мезоинфрақұрылым", орта – "ақша" және "менеджмент", төмен – "нарық" және "ақша" факторларының даму деңгейі жоғары. Бұл елдегі әйелдер кәсіпкерлігі моделінің тұрақсыздығына және оның сапалы дамуының баяу қарқынына әкеледі.

Қазақстанда әйелдер кәсіпкерлігін дамыту үшін мынадай стратегиялық шаралар ұсынылады:

- Кәсіпкер әйелдерді сараптамалық қолдау;
- Әйелдер бизнесінің жоғары технологиялық секторын дамыту;
- Аналықты әлеуметтік қолдау жүйесін дамыту;
- Қыздар арасында бизнес-білім беруді дамыту;
- Әйелдер кәсіпкерлігін қолдау инфрақұрылымын дамыту;
- Әйелдер кәсіпкерлігін дамыту және мониторинг көрсеткіштерінің жүйесін әзірлеу.

Таңдалған стратегиялық нұсқаулар алға жылжудың және басқа бағыттардың маңыздылығын жоққа шығармайды, бірақ маңызды болып табылады.

Қазақстандағы әйелдер кәсіпкерлері экономиканың дәстүрліден инновациялыққа дейінгі әртүрлі секторларында белсенді. Бұл әйелдердің әртүрлі кәсіпкерлік қызметке көптеген мүмкіндіктері мен дайындығын көрсетеді.

Технологияның экономикаға енуі стартаптарды, онлайн-бизнесті құруға және цифрлық салаға қатысуға ықпал ете отырып, әйелдер үшін жаңа мүмкіндіктер жасайды. Әлеуметтік кәсіпкерлікке деген қызығушылықтың артуы әйелдердің бизнес арқылы әлеуметтік және экологиялық мәселелерді шешуге деген ұмтылысын көрсетеді. Білім беру бағдарламалары мен дағдылар мен білімді дамытуға бағытталған іс-шаралар әйелдер кәсіпкерлерінің жетістігінде маңызды рөл атқарады. Бұл бастамалар әйелдердің бәсекеге қабілеттілігі мен сенімділігін арттырады.

Әйелдер кәсіпкерлері арасында желі құру және тәжірибе алмасу өзара қолдауға, оқытуға және байланыстар шеңберін кеңейтуге ықпал етеді. Гендерлік стереотиптер, қаржыландыруға қол жетімділік, қол жетімді ақпараттың жетіспеушілігі әйелдер кәсіпкерлігін дамытуға кедергі келтіреді.

Сын-тегеуріндерге қарамастан, Қазақстанда әйелдер кәсіпкерлігін дамыту перспективалары үміт күттіретін болып қала береді. Мәдениеттегі оң өзгерістер, мемлекет тарапынан қолдау және әйелдердің белсенді кәсіпкерлік қызметке дайындығы одан әрі өсу үшін қолайлы орта жасайды.

Жалпы, Қазақстанда әйелдер кәсіпкерлігін дамыту кедергілерді жою, ресурстарға қолжетімділікті жақсарту және инклюзивті кәсіпкерлік ортаны құру бойынша одан әрі күш-жігерді талап етеді. Мемлекеттік, қоғамдық және жеке секторлар арасындағы белсенді өзара іс-қимыл елдегі әйелдер кәсіпкерлігінің тең құқығына және орнықты дамуына қол жеткізуге ықпал етуі мүмкін.

Әдебиеттер тізімі:

- 1 Сеильбекова С.Д. Нурбекова Ж.А. Особенности женского предпринимательства в Казахстане. Вестник КазНПУ. [Электронный ресурс]. URL: <https://articlekz.com/article/18522>
- 2 Қазақстан Республикасы Стратегиялық жоспарлау және реформалар жөніндегі

агенттігінің ұлттық статистика бюросының мәліметтері.- <https://stat.gov.kz>

3 Смагулова З.К., Рахимова С.А. "Развитие женского предпринимательства в Казахстане: тенденции и перспективы". Вестник Национального Института Бизнеса, No1 (45).- (2022).-С.70–79

4 Турсунбекова Д., Касенова А. "Эффективность программы поддержки женщин-предпринимателей в Казахстане". Материалы международной конференции "Инновации и развитие",2021.- С. 120–130.

Влияние геополитической ситуации на внешнеторговый баланс Республики Казахстан на современном этапе

Е.А. Меньшикова¹, Е.Д. Колясникова²

^{1,2}бакалавриат 2-го года обучения по специальности «Государственный аудит»

menshikovaekaterina344@gmail.com , kalya-20020@mail.ru

Научный руководитель – С.Т. Мусина, м.э.н., старший преподаватель

^{1,2} Карагандинский университет имени академика Е.А. Букетова, г. Караганда

Аннотация: Геополитическая ситуация оказывает значительное влияние на внешнеторговый баланс Республики Казахстан. На современном этапе, в условиях глобальных экономических и политических изменений, страна сталкивается с рядом вызовов и возможностей. Санкции против России, торговые ограничения и меняющаяся динамика мировой экономики влияют на экспорт и импорт Казахстана. Активизация сотрудничества с Китаем, странами Центральной Азии и другими регионами, а также участие в международных организациях, таких как ЕАЭС и ШОС, помогают Казахстану диверсифицировать внешнюю торговлю и минимизировать риски. В то же время энергетическая зависимость от внешних рынков, колебания цен на нефть и другие ресурсы остаются важными факторами, влияющими на экономику страны и её торговый баланс. В этой статье мы рассмотрим, как влияет мировая геополитическая обстановка на внешнюю торговлю Казахстана.

Ключевые слова: экспорт, импорт, внешняя торговля, сырьевые товары, COVID-19, пандемия, санкции, партнеры, энергетическая политика, геополитика, взаимоотношения, санкционные конфликты, внешнеторговый баланс.

Внешнеторговый баланс является одним из ключевых показателей экономической стабильности и развития любой страны. Для Республики Казахстан, обладающей обширными природными ресурсами и стратегически важным географическим положением, внешняя торговля играет важную роль в экономике. В последние годы на динамику внешнеторгового баланса Казахстана значительно влияет мировая геополитическая обстановка, включая санкционные конфликты, усиление протекционизма, а также глобальные экономические потрясения, вызванные пандемией COVID-19 и кризисами в мировой энергетике.

Современная геополитическая ситуация характеризуется рядом ключевых факторов, влияющих на международные экономические связи. Для Казахстана, как для государства, расположенного между Россией и Китаем и имеющего доступ к международным рынкам через Каспийское море, важными являются следующие аспекты:

Санкционная политика Запада в отношении России: Казахстан исторически тесно связан с Россией через Евразийский экономический союз (ЕАЭС), и значительная часть его внешней торговли проходит через российские транспортные коридоры. Санкции против России затрудняют экономические связи Казахстана с западными рынками и усиливают нагрузку на инфраструктуру транспортных коридоров, вынуждая Казахстан искать альтернативные маршруты для своих экспортных и импортных операций [1].

Обострение китайско-американских отношений: Поскольку Китай является одним из основных торговых партнеров Казахстана, любое изменение в политике США и Китая